

HELSINKI**Länsi-Tontun arkunjäännöksen ja rahojen nosto 20.10.2009**

MUSEOVIRASTO

Meriarkeologian yksikkö

Johanna Mäkinen 2009

Taustatiedot

<i>Kohdenimi:</i>	Länsi-Tontun rahalöytö
<i>Kunta:</i>	Helsinki
<i>Id-tunnus:</i>	2189
<i>Tyyppi:</i>	irtolöytö
<i>Ajoitus:</i>	1670-luku
<i>Löydön ilmoittaja ja löytöaika:</i>	Aulis Lerkka 1977, Kari Mäkinen 2005
<i>Sijainti:</i>	60°05.564N 25°07.642E (WGS84) 6666013 3395977 (YKJ)
<i>Sijainnin kuvaus:</i>	Länsi-Tonttu –luodon pohjoispuolella noin sadan metrin etäisyydellä luodosta.
<i>Kartta:</i>	peruskarttalehti 20 3408
<i>Syvyys kohteella:</i>	14 m
<i>Raporttiin liittyvä arkistoaineisto:</i>	digitaalikuvat: MA200908:1-24 viistokaikuajot: 2009-07-02-071349 2009-07-02-072546 2009-07-02-073236 2009-07-02-074149 2009-07-02-074913 2009-07-02-075850 2009-07-02-081833 2009-07-02-082125 2009-07-02-082602
<i>Raportissa käytetyt lähteet:</i>	Mäkinen, Johanna 2009: <i>Länsi-Tontun rahalöydön nosto 22.6.2009.</i> Raportti. Museoviraston meriarkeologian arkisto. Talvio, Tuukka 2009c: Suullinen lausunto 8.7.2009. Talvio, Tuukka 2009d: [tuukka.talvio@nba.fi], RE: <i>Tilannetietoa Länsi-Tontulta.</i> Sähköpostiviesti Johanna Mäkiselle [johanna.makinen@nba.fi] 30.10.2009.
<i>Kannen kuva:</i>	MA200908:22. Länsi-Tontulta 20.10.2009 nostetut kuparikolikot.

Kohteen löytöhistoria lyhyesti

Helsingin edustalta Länsi-Tonttu -nimisen luodon läheisyydestä tiedetään löytyneen kupariplootuja ensimmäisen kerran jo 1970-luvun lopulla. Plootujen tarkka sijainti saatiin kuitenkin tietää vasta kesäkuussa 2009, tuolloin Immi Wallin löysi plootujen sijaintipaikan ROV:n avulla, ja ilmoitti siitä meriarkeologian yksikölle. MaY teki kohteella kenttätöitä 22.6.2009 tarkoituksena nostaa ROV:lla kuvatussa videossa näkyneet plootut. Näistä kenttätöistä vastasi tutkija Sallamaria Tikkanen. Plootujen noston yhteydessä kohteelta löytyi suurehko määrä kolikkorahoja sekä puuesineen kappale, jonka arveltiin olevan jäännös arkusta, jossa rahoja on säilytetty. Nyt löydettyjen rahojen arvo omana aikanaan on Kansallismuseon Rahakammion tutkijan Tuukka Talvion mukaan vastannut suurin piirtein laivurin kuukausipalkkaa.¹ Plootujen nostamisen yhteydessä nostettiin myös kaikki näkyvissä olleet rahat, ja arkun jäännöstä dokumentoitiin. Arkkua ei kuitenkaan nostettu, vaan sen annettiin olla paikallaan, ja dokumentoinnin jälkeen se peiteltiin kevyesti soralla. Plootut ja kolikot tuotiin Hylkysaareen konservoitaviksi.²

Kohteelle jäänyt arkun kappale päätettiin nostaa ja tuoda Hylkysaareen myöhemmin syksyn 2009 aikana. Löytöpaikka on tämän raportin kirjoittamishetkellä merkitty meriarkeologian yksikön ylläpitämään vedenalaislöytöjen rekisteriin irtolöytönä. Varmuutta ei kuitenkaan ole siitä, ettei löytöpaikan ympäristössä olisi kiinteää muinaisjäännöstä, kuten hylkyä, johon rahalöytö liittyy. Meriarkeologian yksikkö (Johanna Mäkinen, Pekka Paanasalo, Anttu Vainio) teki Länsi-Tontun pohjoispuolella viistokaiutusta 2.7.2009 ja etsintää sukeltamalla 16.7.2009.³ Etsintä toteutettiin säteeltään noin 40 metriä laajana kehäetsintänä Länsi-Tonttu –luodon ja sen länsipuolella olevan pienemmän karin välisen ”salmen” pohjoispuolella. Sen enempää viistokaiutuksessa kuin etsinnässäkään ei tehty hylkyyn viittaavia havaintoja.

Kenttätyöt kohteella 20.10.2009

Länsi-Tontun arkun nosto toteutettiin 20.10.2009. Kenttätyön vastuuhenkilönä toimi tutkija Johanna Mäkinen. Lisäksi mukana olivat työmestari Pekka Paanasalo, tutkija Essi Tulonen, meriarkeologian yksikössä siviilipalvelusta suorittava Anttu Vainio, sekä Immi Wallin, jonka ROV:ia käytettiin työn dokumentoinnissa, ja Yoldia-venettä tukialuksena kuten aiemmin plootuja nostettaessa. Yoldian lisäksi mukaan otettiin meriarkeologian yksikön ”Meri 1” –vene.

Työt kohteella aloitettiin kiinnittämällä tukialus tukevasti usealla ankkurilla Länsi-Tontun pohjoispuolelle kohteen sijaintikoordinaattien tuntumaan. Arkun esiin kaivaminen oli määrä suorittaa ejektoripumpun avulla, pumppua operoitiin Yoldian kannelta käsin. Mukana ei ollut meriarkeologian yksikön kaivauksilla perinteisesti käytettyä seulakoria, vaan tätä kenttätyötä varten olivat Paanasalo ja Vainio tehneet uuden pienemmän seulakorin, jota oli kätevä nostella ja liikutella paitsi Yoldian kannella, myös pienemmässä veneessä.

¹ Talvio 2009c.

² Mäkinen 2009:2-3.

³ Viistokaikujot: ks. Taustatiedot, raporttiin liittyvä arkistoaineisto.

Vaikka kohteen tarkat sijaintikoordinaatit olivat tiedossa, ei soralla peiteltyyn puuarkun jäännöksen havaitseminen merenpohjasta ollut helppo tehtävä. Tässä oli kuitenkin suurena apuna ROV, jonka avulla kohdetta pystyttiin etsimään tehokkaasti tukialuksesta käsin. Kesäkuun kenttätyön lopuksi oli arkun vieressä olleen suuren kivenlohkareen päälle jätetty merkiksi pienempi kivi, ja tämän merkin avulla arkun paikka lopulta löytyi. ROV jätettiin kohteelle osoittamaan sukeltajille arkun sijaintipaikkaa.

Sukellustyöt aloitettiin kaivamalla arkkua esiin pohjasoran seasta (kuva 1.). Arkkua oli vain osittain näkyvässä, joten kaivamisen apuna käytettiin ejektoripumppua, jotta arkkua ympäröinyt sedimentti saatiin siirrettyä tehokkaasti. Kun arkun jäännös oli kokonaisuudessaan esillä ja myös pohjasora sen ympäriltä oli poistettu, siirrettiin esine nostokoriin ja tuotiin pintaan. Arkun kuljetusta varten oli etukäteen tehty vedenpitävä säilytyslaatikko, johon arkkua siirrettiin saman tien, kun se saatiin Yoldian kannelle (kuva 2.).

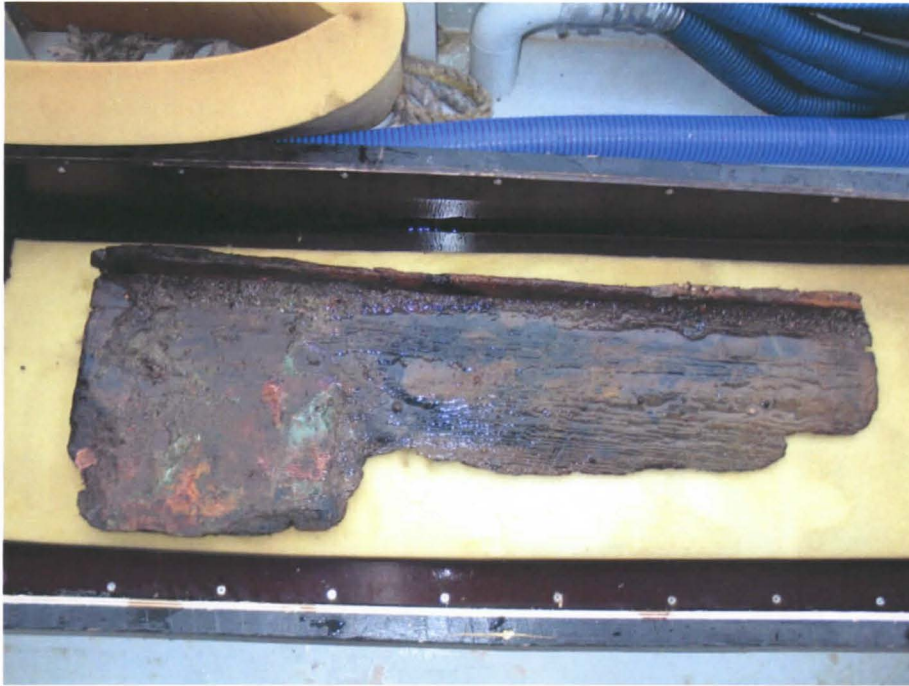
Kaivettaessa arkkua esiin sen ympäriltä sedimentistä paljastui kolikkorahoja. Kaikki esiin tulleet rahat koottiin nostokoriin ja nostettiin tukialukseen. Osa rahoista imeytyi pumpun imuletkuun ja päätyi seulakoriin, josta ne myöhemmin poimittiin. On todennäköistä, että kohteelle jäi vielä pohjasoraan hautautuneita kolikoita. Sekä kolikoiden kerääminen nostokoriin, että kaivaminen ja arkun jäännöksen nosto kuvattiin ROV:lla ja tallennettiin DVD:lle.

Kuva 1: Pekka Paanasalo kaivaa arkun jäännöksen reunoja esiin. Kuva MA200908:14.

20.10.2009 nostettujen kolikoiden tarkkaa määrää ei vielä tämän raportin kirjoitushetkellä ole selvitetty, mutta silmämääräisesti arvioituna niitä nostettiin nyt enemmän kuin 22.6.2009. Suurin osa rahoista on kuparikolikoita kuten aiemmin nostetut, mutta joukossa on myös yksi hopearaha. Rahan toiselta sivulta on pinta irronnut, mutta toisen sivun kirjoituksesta ja kuvioista osa on hahmotettavissa. Tuukka Talvion mukaan kyseessä on 1600-luvulla Seelannissa lyöty hollantilainen

riikintaaleri, joka ei ole yleinen suomalaisten rahalöytöjen joukossa, mutta ei aivan harvinaisenkaan. Ajoitukseltaan hopearaha on yhdenmukainen muun löytöaineiston kanssa.⁴

Kuva 2: Arkun jäännös säilytyslaatikossaan juuri vedestä nostettuna. Kuva MA200908:16.

Jatkotoimenpiteet

Tämän raportin valmistumishetkellä Hylkysaaren konservointilaboratoriossa konservoitavina on 22.6.2009 nostettujen kupariplootujen lisäksi suurehko määrä kolikoita sekä puinen arkun jäännös. On luultavaa, että löytöpaikalla Länsi-Tontun pohjoispuolella on edelleen kolikkorahoja pohjasedimenttiin hautautuneena, joten kohteelle on syytä järjestää vielä yksi käynti. Tällä hetkellä löytöpaikalla ei ole näkyvissä mitään huomiota herättävää, vaan sinne mahdollisesti jääneet kolikot ovat pohjasedimentin seassa. Kohteelle jääneiden rahojen kaivaminen on suositeltavaa tehdä ejektoripumpun avulla. Länsi-Tontun ympäristön inventointia on myös syytä jatkaa, koska edelleen on mahdollista, että luodon lähetyvillä on rahalöytöön liittyvä kiinteä muinaisjäännös. Luodon pohjoispuolta on viistokaikuluodattu tähän mennessä, mutta muut alueet luodon lähiympäristössä ovat vielä kartoittamatta.

Hylkysaassa 17.11.2009

Johanna Mäkinen

⁴ Talvio 2009d.